

พฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กยุคศตวรรษที่ 21

SOCIAL MEDIA USING SKILL OF CHILD IN 21st CENTURIES

ราณี วงศ์คงเดช*

Ranee Wongkongdech

อดิศร วงศ์คงเดช**

Adisorn Wongkongdech

วสิษฐ์พล กุลพรหม***

Wasitpol Goolprom

บทคัดย่อ

สื่อมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและค่านิยมของคนทุกเพศวัยการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อแบบภาคตัดขวาง ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองอุ่มห้วยสามัคคี อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม จำนวน 60 คน เดือนมิถุนายน 2560 พบว่า 53% เป็นชาย ส่วนใหญ่ครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง อาศัยอยู่กับบิดา มารดาได้รับค่าใช้จ่ายเป็นค่าขนมเฉลี่ยวันละ 30 บาท ด้านพฤติกรรมการใช้สื่อ พบว่า 65% ใช้เวลาว่างในการเล่นเกมส์ เฟสบุค ดูโทรทัศน์และช่วยพ่อแม่ทำงานเพียง 25 % เกือบครึ่งไม่ชอบอ่านหนังสือ ถ้าอ่านจะเป็นหนังสือการ์ตูน และรับรู้ว่าจะเกือบทุกครอบครัวมีโทรศัพท์มือถืออย่างน้อย 1 เครื่อง 78% มีและใช้ในช่องเช้าหรือก่อนนอน 30% ใช้ขณะรับประทานอาหาร ทำการบ้าน ครั้งหนึ่งในวันจะไม่เกิน 3 ชั่วโมง 31%ใช้ 3-5 ชม./วัน แต่ใช้คันทงหรือโทรไม่ถึง 10% ส่วนการใช้อินเทอร์เน็ต เกือบทั้งหมดใช้ในการเล่นเกมส์ แชท ดูหนังฟังเพลง มี 6% ใช้ดูภาพโป๊ 90% ยอมรับว่าติดเกมส์ เมื่อประเมินทัศนคติพบว่า 83% มีทัศนคติเชิงบวกระดับปานกลาง ส่วนทักษะในการใช้สื่อ พบว่า 63% ไม่ทราบว่า รหัสอีเมลต้องเก็บเป็นความลับ กว่า 80% สามารถค้นหาศัพท์ภาษาอังกฤษได้ ส่วนข้อมูลด้านสุขภาพ สนใจเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ ความงามและการลดน้ำหนัก และข้อมูลในเฟสบุคเชื่อว่าจริง 50% และมีอิทธิพลต่อคนทุกเพศวัยมากที่สุด (61%) โดยมีผลดีกับผลเสียพอกัน (40%) 42% สามารถวิเคราะห์สื่อได้ระดับปานกลาง เมื่อสมมติสถานการณ์เพื่อประเมินการตัดสินใจในการอ่าน/แชร์ พบว่า หากเป็นข่าวที่ไม่น่าเป็นไปได้ จะไม่สนใจและปิดเว็บนั้น แต่ถ้าคนแปลกหน้าคนไทยขอเป็นเพื่อน 73% จะกลัวและปฏิเสธ ถ้าเป็นชาวต่างชาติ จะเข้าไปค้นหาข้อมูลก่อนตัดสินใจ และถ้านัดออกมาพบหรือไปดูหนัง ทาน

* อาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

*** อาจารย์ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

ข่าว เกือบทั้งหมดไม่ออกมาพบ โดยมีทั้งปฏิเสธทันที (68%) แต่ 20% ลังเลและถามรายละเอียดและผิดผ่อนไปก่อน ด้านสื่อโฆษณาอาหารเสริม ความงาม แม้ว่า 50% จะไม่เชื่อ แต่มีการค้นหาข้อมูลและแชร์ให้เพื่อนดู ดังนั้น แม้อริบทของพื้นที่ศึกษาอยู่ชานเมือง แต่มีการเข้าถึงสื่อทุกแห่ง แม้จะสามารถค้นหา/ใช้เป็น และยังคงไม่ไว้วางใจคนแปลกหน้า แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า สนใจอ่าน คьюและแชร์ให้เพื่อน โดยไม่ปรึกษาครู ผู้ปกครอง จึงมีโอกาที่จะหลงเชื่อและถูกภัยสังคมหลอกให้พบ/ขายสินค้าอันตรายได้ ดังนั้นโรงเรียนและชุมชนควรมีการเฝ้าระวังและจัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตให้เด็กตั้งแต่เด็กอนุบาลเพื่อให้มีการใช้อย่างพอเพียงมากที่สุด

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้สื่อ , สื่อ , ทักษะชีวิต, วัยรุ่น, เด็กยุคศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

Media influences the way of life and values of all ages people. This study of cross-media, media behavior in upper and lower elementary and junior secondary high school students, Ban Nong Um Wai Samakkhi School, Kantharawichai District, Mahasarakham Province, the number of 60 students in June,2017. The results revealed that most of 53% were boys, that live with their parents. Most of them work as farmer and employee. They give average a day 30 baht as pocket money for their children. In terms of media usage, 65% spent time playing games, watching TV, and helping their parents work 25%. Nearly half did not like to read, but if they read it they read comic books, recognized that almost every family had at least one mobile phone. 78% had and used in the morning or before bedtime. 30% used while eating, do homework. Half of them use no more than 3 hours a day, 31% used 3-5 hours/day, but less than 10% used to work, search or call. Almost of them used to play games, movies, music. 6% used to see the porn image. 90 % of them admitted that they were addicted to the game on the internet. When attitudes were assessed 83% had a positive attitude toward the medium. 63% of respondents did not know that their email IDs were confidential. About health information, interested in health promotion, beauty and weight loss. 50% believed in a web's information and it had the highest level of influence on people of all ages (61%) with both good and bad effects (40%). 42% of them have moderate ability in media analysis. When assuming situation to evaluate decision to read / share, the result found that they did not care the news was unbelievable and closed the web. 73% were afraid and rejected Thai stranger who asked for a friend and searched the information before deciding to add a foreigner as their friend. 68% declined immediately when they were invited to a movie or eat outside, but 20% were hesitant. Advertising, beauty products, although 50% did not believe it, they would search and share it with their friends.

So, despite the context of the study area was the suburbs, but with access to all media, the students were able to use the online media to search and use the media fairly well. But qualitative information indicated that they interested to read, talked and shared with friends by not consulting

teachers nor parents. There was a chance that they would be fooled and the villain was tricked into finding/selling dangerous goods. Schools and communities should be supervised and provided with life skills for children from kindergarten to ensure that they are sufficiently for the most adequate used.

Keywords: Social Media using Behavior, Social Media, Social Media using skill, Youth, Child in 21st Centuries

บทนำ

ยุคศตวรรษที่ 21 (ค.ศ.2001-ปัจจุบัน) เป็นสังคมแห่งการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย กลยุทธ์ทางธุรกิจทำให้มีการส่งเสริมการขาย สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีการใช้อย่างไม่มีกรอบจำกัด เกิดพฤติกรรมการหลงใหลการใช้งานจากความเพลิดเพลินและอิทธิพลของกระแสสังคมต่อการใช้งานเกินพอดี¹ ผลเชิงบวกมีคุณูปการมากมายต่อการพัฒนาคน แต่เชิงลบทำให้พฤติกรรมและการใช้ชีวิตของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป เกิดช่องว่างของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมและครอบครัว และกลายเป็นช่องทางในการหาผลประโยชน์ทางธุรกิจ และในปัจจุบัน เด็กเล็กมักถูกเลี้ยงดูหรือสร้างการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและใช้สื่อมากกว่าร้อยละ 80² และปัญหาของระบบการศึกษาที่ยังไม่สามารถทำให้เด็กไทยมีทักษะชีวิตมากพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ การสร้างทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อมีมากกว่าการอ่านออกเขียนได้ แต่ต้องสามารถค้นหาข้อมูลจากหลายแหล่ง เข้าใจเนื้อหาจากสื่อ สามารถวิเคราะห์ แยกแยะ คัดกรองและพัฒนาสื่อในแบบของตนเองได้³ ซึ่งเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจ⁴ และปัจจัยกำหนดสุขภาพที่ประเทศสมาชิกทั่วโลกควรนำพัฒนา⁵ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ เช่น การบริโภคนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสัมพันธ์กับการศึกษา เพศ รายได้⁶ ดังนั้น การส่งเสริมทักษะชีวิตให้เด็กในยุคศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนให้เด็กตั้งแต่ระดับอนุบาลในการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็น โดยให้เด็กมีการค้นคว้าด้วยตนเองและครูเป็นผู้สนับสนุน⁷ โรงเรียนบ้านหนองอุ่มหวายสามัคคี เป็นโรงเรียนขยายโอกาสจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งอยู่บริเวณชานเมืองห่างจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามประมาณ 14 กิโลเมตร มีการคมนาคมสะดวก และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ดี และเป็นพื้นที่ศึกษาและบริการวิชาการของคณะแพทยศาสตร์และคณะอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อ ช่วยให้โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบข้อมูลสถานการณ์การเรียนรู้เท่าทันสื่อ และนำข้อมูลมาใช้ในการเฝ้าระวังให้สื่ออย่างพอเพียง และออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้เรื่องสื่อ ซึ่งจะสร้างความเข้มแข็ง ปลอดภัยของครอบครัว ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและทักษะการใช้สื่อในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อ.กันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาการใช้สื่อ
2. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อสื่อ
3. เพื่อศึกษาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive study) โดยมีวิธีการรวบรวมแบบผสม (Mixed-method) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
2. เป้าหมายในการศึกษา มีดังนี้
 - 2.1 พื้นที่และประชากรศึกษา ศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 อ.กันทรวิชัย ซึ่งมีจำนวน 4 แห่งคือ โรงเรียนบ้านน้ำใสม่วงวิทยา บ้านวังบัวสามัคคีวิทยา บ้านมะกอก (มะกอกวิทยาสรรค์) และโรงเรียนบ้านเหล่า
 - 2.2 พื้นที่และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ศึกษาในโรงเรียนบ้านหนองอุ่มหวายสามัคคี ตำบลนาสีนวน อําเภอกันทรวิชัย ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสุ่มโรงเรียนแบบอย่างง่าย (Random Sampling) 1 แห่ง จากทั้งหมด 4 แห่งและกลุ่มตัวอย่างมีสองกลุ่มคือ 1) นักเรียนเป้าหมายที่สมัครใจและผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมการศึกษา 2) แกนนำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครองและครู ที่ร่วมกันประเมินสถานการณ์ปัญหาจากการใช้สื่อ หาแนวทางการเฝ้าระวังในเด็ก และครอบครัว
 - 2.3 ระยะเวลาในการศึกษา รวบรวมข้อมูลเดือนมิถุนายน 2560
3. ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา มีดังนี้
 - 3.1 ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร ข้อมูลเบื้องต้นจากเครือข่าย เพื่อศึกษาสถานการณ์และช่องว่างในการศึกษา พัฒนาเป็นโครงร่างและขออนุมัติโครงการ
 - 3.2 ประสานพื้นที่ศึกษา ขออนุมัติทำการศึกษา ระยะเวลาและกระบวนการศึกษา
 - 3.3 ขออนุญาตผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ แปลผลสรุปประเด็นสำคัญเพื่อสะท้อนข้อมูลแก่พื้นที่
 - 3.4 เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์และตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษา
4. เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล
 - 4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามซึ่งมีทั้งหมด 4 ส่วนได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัคร 2) การใช้สื่อเพื่อดูแลสุขภาพในชีวิตประจำวัน 3) ทัศนคติต่อสื่อ และ 4) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อดูแลสุขภาพแบบพอเพียง
 - 4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
5. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยวิเคราะห์หาค่าสัดส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัคร พบว่า เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย และส่วนใหญ่รูปร่างผอม (46.6%) และปกติ (29.3%) เกือบหนึ่งในสี่น้ำหนักเกิน กว่า 80% พ่อแม่เป็นเกษตรกรและรับจ้าง ระบุว่าครอบครัวมีหนี้สิน (75.0%) โดยมีรายได้ประมาณ 1,000-20,000 บาท และได้รับค่าขนมมาโรงเรียนวันละ 30 บาท (SD=14.3) สูงสุด 100 บาท/วัน, ต่ำสุด 10 บาท ซึ่งรู้สึกว่าไม่พอเพียง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: คุณลักษณะทางประชากรของอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการ (n=60)

ด้านคุณลักษณะของอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ (n=60)		
- เพศชาย	32	53.3
BMI (n=58) ค่า Median = 18.6,SD=5.3,max=46.0,min10.7		
- ผอม (<18.5)	27	46.6
- ปกติ (18.5-22.9)	17	29.3
- ท้วม (23.0-24.9)	6	10.3
- อ้วน (25-29.9)	6	10.3
- โรคอ้วน (>=30)	2	3.4
พักอาศัยกับ		
- พ่อแม่และญาติ	60	100.0
อาชีพพ่อแม่		
- เกษตรกร	29	48.4
- รับจ้าง	22	36.7
- ข้าราชการและอื่นๆ	9	14.9
ฐานะครอบครัว		
- ค่อนข้างสบายไม่มีหนี้สิน	9	15.0
- มีหนี้สินบ้าง	45	75.0
- มีหนี้สินมาก	6	10.0
รายได้ครอบครัว 1,000-20,000 บาท		
ได้รับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียน		
- ค่าขนม (n=50) median= 30 บาท (SD=14.3) สูงสุด 100 บาท/วัน, ต่ำสุด 10 บาท		
- ไม่เพียงพอ (n=60)	45	75.0

2. การใช้สื่อ พบว่า จากการสนทนากลุ่มผู้ปกครอง ครู ประเมินว่านักเรียนมีและใช้โทรศัพท์เกือบ 80% แต่ในระดับครอบครัว/ชุมชนมีและใช้ 90% บางครอบครัวมีครบทุกคนหรือมากกว่า เนื่องจากเครื่องราคา

ถูก แต่พ่อแม่ผู้ปกครองใช้ในการโทรติดต่อ และไม่ค่อยรู้วิธีการใช้แอปพลิเคชันอื่น และไม่ค่อยได้มีการดูแลเนื้อหาหรือช่องทางการใช้ แต่ควบคุมปริมาณการใช้จากการเติมเงินโทรศัพท์ และจากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 50% ใช้เวลาว่างในการเล่นโทรศัพท์มือถือ มีเพียง 35% ที่ใช้ในการทำงานบ้านช่วยพ่อแม่และอ่านหนังสือ โดยมีเพียง 13.3% ที่ใช้โทรศัพท์มือถือในการค้นหาหรือโทรติดต่อ ซึ่ง 50% ใช้ 3 ชั่วโมงขึ้นไปต่อวัน แม่ส่วนใหญ่ใช้ช่วงเช้าและก่อนนอน แต่เกือบ 30% ใช้ขณะรับประทานอาหารและเรียนหนังสือ ในการใช้อินเทอร์เน็ต จากร้านที่ให้บริการ ใช้ในการค้นหาเพียง 10% แต่ใช้ไม่เกิน 3 ชั่วโมงจากข้อจำกัดของค่าใช้จ่ายและเวลา 90% ยอมรับว่าติดเกมและการค้นหาข้อมูลสุขภาพจะสนใจเรื่องความงาม การลดน้ำหนัก และการส่งเสริมสุขภาพ

ตารางที่ 2: การใช้สื่อ (n=60)

การใช้สื่อ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้เวลาว่าง		
- ใช้โทรศัพท์มือถือ	30	50.0
- ดูทีวี	9	15.0
- ช่วยพ่อแม่ทำงาน	15	25.0
- อ่านหนังสือและอื่นๆ	7	10.0
มีและใช้โทรศัพท์มือถือ (เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)		
- เฟสบุค	23	38.3
- เล่นเกมส์	12	20.0
- ดูหนัง ฟังเพลง	12	20.0
- โทรติดต่อ	5	8.3
- ค้นหา	3	5.0
ระยะเวลาที่ใช้โทรศัพท์มือถือ		
- ไม่ถึง 3 ชั่วโมง	30	50.0
- 3-5 ชั่วโมง	19	31.7
- > 5 ชั่วโมง	11	18.3
ช่วงเวลาที่ใช้		
- ตอนเช้าหรือก่อนนอน	43	71.7
- ขณะเรียนหนังสือ/ทำการบ้าน	7	11.7
- ทานข้าวและเวลาว่าง	10	16.6
การใช้อินเทอร์เน็ต (เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)		
- แชทคุยกับเพื่อน	23	38.3
- เล่นเกมส์	15	25.0
- ดูหนัง	7	11.7

- คั่นหางาน	6	10.0
- ดูข่าว/ดูภาพไป	4	6.0
ระยะเวลาที่ใช้		
- ไม่ถึง 3 ชั่วโมง	38	63.3
- 3-5 ชั่วโมง	12	20.0
- > 5 ชั่วโมง	6	10.7
การเล่นและติดเกมส์		
- ไม่เล่น	2	3.3
- เล่นและไม่ติด	4	6.7
- เล่นและติด	53	90.0
ความสนใจข้อมูลสุขภาพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- ความงาม	26	43.3
- ลดน้ำหนัก	23	38.3
- ส่งเสริมสุขภาพ	38	63.3

3. ทักษะการต่อสู้ พบว่า 83.3% มีทักษะการชกมวยในระดับปานกลาง และระดับน้อย (13.3%) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3: ทักษะการชกมวยในการต่อสู้

ระดับทักษะการชกมวย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
- น้อย (คะแนน<27 คะแนน)	8	13.3
- ปานกลาง(คะแนน27-35 คะแนน)	50	83.3
- มาก(คะแนน >35 คะแนน)	2	3.3

3. ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะที่เหมาะสม เช่นสามารถใช้สื่อในการค้นหาศัพท์ภาษาอังกฤษ (95.0%) รู้ว่าข้อมูลส่วนตัวต้องเก็บเป็นความลับ (มากกว่าครึ่ง) แต่สมุดบัญชีธนาคารส่วนใหญ่ไม่ทราบ (63.3%) แต่เมื่อประเมินทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ได้แก่ การอ่านและวิเคราะห์ การแยกแยะคัดกรองข้อมูลโดยการค้นหาก่อนตัดสินใจ ภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน พบว่า มีทักษะค่อนข้างเหมาะสมโดยไม่พาดตนเองไปสู่สถานการณ์เสี่ยง แต่บางส่วนยังมีการอ่าน การค้นหา การถามเพื่อนหรือการผัดผ่อนไปก่อน ซึ่งบางครั้งบางสถานการณ์เช่น การถูกนัดพบจากคนแปลกหน้าหรือชาวต่างชาติ หากเปิดโอกาสให้มีการสอบถาม ถามเพื่อนให้แน่ใจ โดยไม่ปฏิเสธให้เด็ดขาด (18.3%) มีโอกาสที่จะถูกชักจูงให้ทำตามได้ แต่ในกรณีเป็นชาวต่างชาติ มีการตอบรับทันทีและปรึกษาเพื่อนถึง 23.4% และในกรณีที่มีสื่อเสนอด้านลบ มีความรุนแรงและปัญหา ส่วนใหญ่ (92.7%) กลัว ละอายหดหู่ 85.7% อยากให้มีการจัดการเด็ดขาด นำมาเป็น

บทเรียนให้ระวังตัว และเมื่อดูในภาพรวม พบว่าสื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมคน (57.0%) มีผลทั้งดีและเสียต่อสุขภาพแต่มีทักษะในการใช้สื่อในระดับปานกลาง (50.0%) ถึงมาก (37.5%) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4: ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (N=60)

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การค้นหาศัพท์ภาษาอังกฤษในสื่อได้	57	95.0
2. การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับ		
- เลขบัตรประชาชน	35	58.3
- รหัสอีเมลล์	34	56.7
- บัญชีธนาคาร	22	36.7
3. การวิเคราะห์และตัดสินใจตามสถานการณ์สมมติ		
3.1 กรณีข่าวที่มีโอกาสเป็นไปได้		
- มีการวิเคราะห์เนื้อความ ไม่เชื่อ และปิด	30	50.0
- มีการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม	26	43.3
- แชรต์ต่อ	3	6.0
3.2 ภาพ คลิปโฆษณา หรือข่าวที่ไม่เหมาะสม มีผลกระทบต่อสังคม		
- มีการชมและแชร์	3	5.0
- มีการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม	17	28.3
- ปิดทันที	39	65.0
3.3 มีเพื่อนในไลน์เฟสนัดมาพบโดยไม่เคยเจอกัน		
- ตอบรับทันที	1	1.7
- ปฏิเสธทันที	44	73.3
- ถามรายละเอียดให้ชัดเจน	6	10.0
- ผัดผ่อนไปก่อน	2	3.3
- ปรึกษาพ่อแม่	5	8.3
- ถามเพื่อน	2	3.3
3.4 เพื่อนชาวต่างประเทศขอเป็นเพื่อนในเฟส		
- ตอบรับทันที	7	11.7
- ค้นหารายละเอียดเพิ่มเติม	41	68.3
- ปรึกษาครอบครัว	5	8.3
- ปรึกษาเพื่อน	7	11.7
3.5 รูป/ข้อมูลประจำตัวของเพื่อนที่ปรากฏในเฟสบุคคล คิดว่าเป็นเรื่องจริงขนาดไหน (คะแนนเต็ม 10)		
- เป็นจริง (6-10 คะแนน)	10	26.7
- ครึ่งเดียว(5 คะแนน)	34	56.7

- น้อย (0-4 คะแนน)	16	16.6
3.6 ถ้ามีคลิปวิดีโอเรื่องความรุนแรงและปัญหาสังคม รู้สึกอย่างไร		
- เฉยๆ ชินชา	4	7.3
- ละอาย เกรงกลัวต่อบาป	15	27.3
- กลัวและไม่ไว้ใจแลเกลียดคนที่ทำ หุดหู่ ท้อแท้/สังคมไม่น่าอยู่	36	65.4
3.7 คิดว่าจะทำอย่างไร		
- ใช้ชีวิตไปตามปกติ ไม่แคร์สังคม	5	8.9
- เรียนรู้และระวังตัวให้มากขึ้น	14	25.0
- อยากให้ถูกจัดการให้สิ้นซาก	34	60.7
- อยู่บ้าน ไม่ออกไปพบปะสังคม	3	5.4
4. สรุปความคิดหลัก		
4.1 อิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมคน		
- น้อย	2	3.6
- ปานกลาง	22	39.3
- มาก	32	57.1
4.2 ผลกระทบของสื่อต่อสุขภาพ		
- ผลเสียมากกว่า	2	3.6
- พอๆ กัน	42	75.0
- ผลดีมากกว่า	11	21.4
4.3 ทักษะในการรู้เท่าทันสื่อของตนเอง		
- น้อย	7	12.5
- ปานกลาง	28	50.0
- มาก	21	37.5

สรุปผลและอภิปรายผลของการวิจัย

พฤติกรรมและทักษะการใช้สื่อของเด็กและวัยรุ่นในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้หมายถึง การมีและใช้สื่อเป็นเท่านี้¹ แต่หมายรวมถึงการที่เด็กมีการรับรู้ถึงประโยชน์ของเครื่องมือ/อุปกรณ์เหล่านั้น อย่างเต็มที่ในด้านกรเรียนการสอนหรือการใช้ชีวิตประจำวัน เท่าทันยุคสมัย หลากหลาย การมีทัศนคติเชิงบวกต่อสื่อการมีทักษะในการค้นหาข้อมูลจากช่องทางต่างๆ และสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ ตรวจสอบข้อมูลที่ผ่านมาทางสื่อว่ามีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากน้อยขนาดไหน เพราะเหตุใด และอย่างไรจึงถูกต้องเหมาะสม และมีการตัดสินใจที่จะโต้ตอบ แสดงความเห็น หรือแชร์ให้เพื่อนหรือสังคมหรือไม่ จากผลการศึกษา พบว่า แม้จะเป็นโรงเรียนขยายโอกาสและอยู่นอกเขตเทศบาล แต่นักเรียนหรือครอบครัวมีการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวใน ปริมาณมากเกือบ 80% และใช้ประมาณ 1-3 ชั่วโมงต่อวัน สอดคล้องกับการสำรวจการใช้ในวัยรุ่นนักเรียน

¹ ไสว พักขาว, ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills), สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2560. จากเว็บไซต์ web.chandra.ac.th/blog/wp.../10/ทักษะแห่งศตวรรษที่-21-พับ.pdf

ระดับประเทศ² แต่ส่วนใหญ่ใช้ในการเล่นเกมแต่นักเรียนระดับมัธยมปลายหรืออุดมศึกษาอาจใช้ในการเล่นเกมออนไลน์หรือเฟสมากกว่า³ จากกลยุทธ์ส่งเสริมการขายที่เข้าถึงง่าย มีหลากหลายช่องทางและเนื้อหาที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เหมือนการเสพติดหลงใหล³ และถูกหล่อหลอมจากครอบครัวที่เลี้ยงดูด้วยเทคโนโลยี⁴ ด้านทัศนคติต่อสื่อเชิงบวกในระดับปานกลางกว่า 80% เนื่องจากยังเห็นว่าส่งผลกระทบต่อบุคคลและสังคมหากขาดทักษะ ดังจากการสรุปผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง จะเห็นว่าสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของทุกเพศวัยในระดับมาก (57.1%) และมีผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบพอๆ กัน (75.0%) และมีทักษะการรู้เท่าทันในระดับปานกลางเพียง 50% แม้จากสถานการณ์สมมติที่กำหนดให้ ส่วนใหญ่จะสามารถประเมินแต่ตอบได้อย่างเหมาะสมก็ตาม แต่ยังคงขาดความมั่นใจเมื่อเจอสถานการณ์จริงและสื่อกับผู้คนไว้ใจไม่ได้ มีการพัฒนาจนน่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากในการที่จะออกแบบสื่อที่ดี เนื่องจากผู้ผลิตและผู้รับสื่อกลายเป็นคนเดียวกันการใช้สื่อในยุคนี้หากดูผิวเผินอาจจะดูไม่ดี ในแง่ที่ว่า เส้นแบ่งระหว่างพื้นที่ส่วนตัวกับพื้นที่สาธารณะมีน้อยลง โดยเฉพาะการโพสต์ข้อความต่างๆ ลงบนโลกออนไลน์นั้น เด็กอาจไม่รู้ว่าจะมีผลเกิดขึ้นตามมาในอนาคต⁵ จึงเป็นโจทย์สำหรับผู้เกี่ยวข้องในระดับนโยบายด้านการศึกษา เทคโนโลยีและสารสนเทศและด้านสุขภาพที่ต้องมีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน⁷ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเฝ้าระวังตรวจสอบสื่อและการออกแบบและเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคงมั่งคั่ง จากทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ⁸

ข้อเสนอแนะ

1. ต่อโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่ หาแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการสนับสนุนให้มีกิจกรรมในการเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การเฝ้าระวัง ดูแลความปลอดภัยของลูกหลาน/นักเรียนจากการใช้สื่อที่ใกล้ชิดขึ้นและให้มีการใช้ประโยชน์อย่างพอเพียง

² จินตนา ต้นสุวรรณนนท์, ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อโฆษณากับพฤติกรรมบริโภคนิยมของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, วารสารวิจัย มสส สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เลขหน้า 93-112 ปีพ.ศ. 2558

³ World Health Organization, **Health Literacy and Health Promotion. Definitions, Concepts and Examples in the Eastern Mediterranean Region**, Individual Empowerment Conference Working Document, 7th Global Conference on Health Promotion Promoting Health and Development. Nairobi, Kenya, 2009.

⁵ กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, **ความฉลาดทางสุขภาพ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นวัตกรรมตาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด, พิมพ์ครั้งแรก เมษายน

⁶ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, **รู้เท่าทันสื่อ ICT**, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560 จากเว็บไซต์ <http://www.inetfoundation.or.th/ichappy>

⁷ กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, **ความฉลาดทางสุขภาพ**. โรงพิมพ์นวัตกรรมตาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งแรก เมษายน .

⁸ ภาณุวัฒน์ กองราช, **พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย: กรณี Facebook**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2554.

2. ต่อการวิจัยครั้งต่อไป โดยการออกแบบกิจกรรม/หลักสูตร เพื่อส่งเสริมทักษะเด็กและครอบครัวให้รู้เท่าทันสื่อ

เอกสารอ้างอิง

- กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. **ความฉลาดทางสุขภาพ**. โรงพิมพ์นิเวศรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งแรก เมษายน .
- จินตนา ตันสุวรรณนนท์.ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อโฆษณากับพฤติกรรมบริโภคนิยมของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.วารสารวิจัย มสส. สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เลขหน้า 93-112 ปีพ.ศ. 2558
- ภาณุวัฒน์ กองราช. **พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย:กรณี Facebook**. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารเทคโนโลยี**. วิทยาลัยนวัตกรรมบัณฑิต มหาวิทยลัยธรรมศาสตร์. 2554.
- มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. **รู้เท่าทันสื่อ ICT**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560 จากเว็บไซต์ <http://www.inetfoundation.or.th/ichappy>
- วิลาสินี อุดุลยานนท์. การเสวนาเรื่อง "เด็กเรียนรู้อย่างไรในยุคสื่อหลอมรวม" ในงานประชุมวิชาการ **อภิวัดการเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย**. จัดโดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเครือข่ายเพื่อนปฏิรูปการเรียนรู้. 6-8 พฤษภาคม 2557
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. **นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ**. ฉบับปรับปรุง แปลโดยพิสมัย จันทวิมล นนทบุรี. 2541.
- ไสว พักขาว. **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2560. จากเว็บไซต์ web.chandra.ac.th/blog/wp.../10/ทักษะแห่งศตวรรษที่-21-พับ.pdf
- World Health Organization. **Health Literacy and Health Promotion. Definitions, Concepts and Examples in the Eastern Mediterranean Region**. Individual Empowerment Conference Working Document. 7th Global Conference on Health Promotion Promoting Health and Development. Nairobi, Kenya. 2009.